

ОДНО

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, РОДИТЕЉЕ И ВАСПИТАТЕЉЕ.
У Београду 16 Јуна 1875.

Број 21

Излази четири пута
у месецу.

Преглаата се шаље уредништву.
Уредништво је у богословији.

За све српске крајеве стаје на год.
60 гр. или 6 фор. на по год, 30 гр.
или 3 фор. на три мес. 15 гр. или 1
фор. и 50 нов.

Год. II.

ПОЗДРАВНА БЕСЕДА

Јепископу ужичком г. Вићентију.¹⁾

Новопосвећени и преосвећени архијереји!

Када човек свестрано размисли, видиће — како је у духовном погледу, све нешто сјетно и невесело. Познаће, — како васцела до сада вдовстујућа јепархија ужичка непрестано тугује и дубоко за нечим уздише. — Примиће, — како се овај свети храм као под неким покривалом жалости налази. — Напоследку чуће, — како се у њему од неког времена све жалостне песме, трикратно: „алилџа, со скатыми љпокой“ — и тужно „кѣчнаа памать“ — скоро по сваки дан певају.

Смело могу казати, а нико ми и ни одрицати неће, да је ове душевне потресе на лицу свете цркве и ове епархије произвела смрт блаженоупокојеног и добродушног архијереја нашег Јоаникија.

Ах Боже мој! Зар је тако у вечним законима природе прописано, те је на овом привременом свету све превртљиво и непостојано, па, по томе, и овој духовној туги и

¹⁾ Говорио свешт. Милан Марковић члан конзисторије ужичке.

жалости није опредјељена вечна суштаственост, него се с временом мора и она у неку противност преобратити; али докле ово буде, нужно је имати — мужествено стрплење и тврду наду на промисао и провидјеније божије.

Ова прекомерна туга и жалост када није била у стању одољети нади и стрплењу људском, и када је преблагити Творац неба и земље услишао жалосне вапаје удвелене свете цркве своје, и када се је отечески смиловао примити сузе њене за оправдање грехова својих; — онда му је тек угодно било ову дојакошњу тугу и жалост њену у духовну утјеху и радост претворити.

А да би премилостиви Бог ову превелику милост своју у видимом и спољном показао, благоизволио је — преко Сабора архијерејског — внушенијем својим, пронаћи ревносно лице, које ће достојно бити ову свету вољу његову извршити. — И по благодати и дару кескатаго њ жикоткорациаго Дѣха, пало је жребије на Тебе новопреоосвештени архипастору, — те да Ти скинеш са лица ове свете цркве ону плашту жалости њене, под којом је она јошт од 20 Фебруара¹⁾ па до данас почивала; да је Ти од сада са радосним пријевима: „Господи спаси благочестивыя“, „Господи љслиши ны“ поздравии, и са умилителним благоденствијама и многољетствијама тјешии и веселии; да је Ти, са виспреним твојим возгласом: „Господи! Господи! призри с небесе њ кижд“ храбрии и оснажаваш, и да јој служитеље њене са усклицима „Аксіосз“ и „достоинз“ постављаш. — На кратко рећи: да јој од сада Ти глава и покровитељ, као жених невјести, будеш; да алчѣицѣ и жаждѣицѣ паству Твоју духовном поуком нарании, и свјежим благословом архијерејским напојии, и да свагда пред њоме идеш и по имену је зовеш; а она опет, слушајући глас Твој: „Азз есмь пастирз добрый“ по туђем гласу више да не иде, што иначе, врло је лако „колкз расхитити и распудити“ може.

¹⁾ Овога дана преселио се је у вјечност блаженоупокојени архијереј Јоаникије.

Нека је дакле благословљен Господ Бог, који тако благе

утјехе и пријатне радости свагда пошиље светој цркви својој.

— Нека је хваљен и преузносим Дух свети, чрез кога се би-
рају и постављају тако ревносни и достојни поглавари црк-
вени. — Нека Те, преосвештениче, пастиреначалник пастире-
началника благодаћу својом, на путу правде, истине и
сваке добродјетељи осјени и руководи. — Нека Те светом
својом науком јевангелском, у преданијама апостолским и у
установама свети отаца наши настави и уврјени. — Нека Ти
од стране пастве Твоје буде срећна добродошлица и почетак
архипастирства Твога, — и нека Ти под владом премилости-
вог Господара и Књаза нашег „Милана“, ова света црква за
много година поји: „Тонз деспотинз ће архіерем ѿмонз ћиріе
филате ис полла ѣти Деспота.“ Амин.¹⁾

О одношаима српске цркве наспрам цркве
цариградске, од првих времена њенога бића,
па до данас.

(НАСТАВАК).

Св. Савва, васпитан још израна у духу побожности и
велике скромности, презре сву сујету ово-земаљску; презре
краљевску круну, сјајност и величанственост двора оца свога;
презре раскошлук и богатство и отиде, без да се родитељима
својим јавио, на атонску гору да намеру своју оствари. Тамо
се он после неког времена постриже у монаштво и место
царске порфире заогрне црном мантијом; место сјајне круне
на глави украшаваше његову побожну главу монашка ка-
милавка; место скиптра у руци, он носаше пастирску палицу.
Премда оцу његовом, кад је чуо шта је његов син учинио,
не беше мило, али скромност и превелика побожност синовљева
ублажи очино срце и на дух његов такав силни упечаток

¹⁾ Садемо тек ову беседу добили. По ако је и касно, ми смо је штампали
ради оригиналности њене. УР.

произведе, да је отац и сам зажелио оставити краљевске дворове и заменути их монашком ћелијом. Св. Савва је опазио очину жељу, па му је и сам посаветовао да то учини. С тога позове оца к себи на Атон и тамо га, после кратког времена, постриже у монаштво. Колико су ова два отлична и врсна хришћанина за цркву и народ свој добра учинили, свакоме је познато. Они су и на Атону оставили вечити спомен, подигнув српску лавру — Хилендар, обдарили су је и накитили, да се и данас с' првим храмовима у лепоти и накиту мерити може. Стефан Немања — у монаштву Симеон — тамо је и умр'о 1200 год.

Он, кад је оставио престо и пошао на Атон, прогласи свог најстаријег сина Стефана за српског жупана. Овај, док је на Атону Немања као монах живио, дотле управљаше мирно и спокојно српском државом и никакав неред, нити бунџ није искршавала; а чим Немање с лица земље нестане, пакосни и злобни непријатељи народа подговоре млађег сина Немањиног — Вука, да устане против старијег брата свога, и да отме од њега пола краљевине, те да се сам краљем прогласи. Вук с помоћу Маџара и неких присталица Срба успе у својој намери и одузев од Стефана Далмацију и Диоклеју, прогласи се за српског краља. Чувши св. Савва за тај жалостни догађај у Србији, — одма, као архимандрит, похита у Србију, да завађену браћу помири (1204 године) и понесе са собом мошти оца свога, које је, дошав у Србију, положио у манастир Студеницу. Пошто је браћу своју Стефана и Вука измирио и заклео их св. моштима оца свога да се више не завађају, предузео је пут кроз све српске пределе, с том намером, да народ свој поучи у истини хришћанске вере и утврди га у православљу. У време путовања његовог по Србији и у разговору са свештеницима и народом дозна он, да је српски народ јако недовољан грчким свештеницима — (ови су већином у Србији тада вршили свештеничке дужности и редко је се у то време могао видети гдегод свештеник — Србин) и да због тога многи Срби и одступају од православља

и предазе к латинизму. — Грци су у XI столећу завладали Уохридском архијепископијом, а с њом заједно и српском митрополијом, која је била у данашњем Ваљеву, као потчињену охридској. У то пак време, као што нам свеопшта историја сведочи, просвета код Грка почела је јако слабити и с дана на дан све горе и горе опадати, те с тога и пастири из Грчке долазаху невоспитани и необразовани у Србију, и као такови, почеше злоупотребљавати пастирску власт и пренебрегавати своје свете дужности. Занешени јегоизмом, они нехтеше учити словенски језик, којим њихова паства говори, већ радише да се у свима српским црквама служи служба божија и врше црквени обреди на грчком језику. Њих се управо није ни уколико тицао народ, нити пак српска црква, него само то, како да утврде своју власт, и више обраћаху најњу своју на своје трбухе и џепове. — Осем тога они су кинили против самосталности и независности српског народа у политичном одношају. И била им је главна цел — сем пунења џепова — подвргнути српски народ под зависност грчког императора. — Услед свега наведеног, т. ј. због непрекидне борбе и трвења пастве с пастирима — време од XI до XIII столећа познато је у српском народу под именом *ига црквено-грчког*. Св. Савва, путујући по Србији, све је то својим бистрим оком прозрео и у срце своје дубоко забележио. Имајући на уму, да у будуће своју мисију оствари — он се старао да за време помири завађени народ са својим пастирима. С' том намером проповедао је и свештеницима и народу, да у миру и љубави међу собом живе; умољавао свештенике, да љубе своју паству, као децу своју, да врше црквене обреде и службу божију на словенском језику — који народ разуме, да неогорчавају паству својим грубим понашањем и делима, јер грубо понашање и поступање с паством и хрђава њихова дела одбијаху народ од православно-источне цркве, те прибегава у наручја ласкавих папских легата. Св. Савва није ни паству оставио без духовне хрѧне.

Он је си њу својим добрим и благим речима саветовао, да се у будуће са својим пастирима слаже и њихову љубав својим скромним понашањем и тврдим веровањем у истиниту христову науку — задобије. Оваквим начином св. Савва у неколико измирио је народ са свијим духовенством, али ипак су наскоро Грци — свештеници на све опомене и управо молбе светитеља српског заборавили и своју вољу терали. У нади, да ће владати мир и спокојство у његовој милој отаџбини, св. Савва врати се опет на Атон и одтуда у будуће строго је сљедио за делима српске цркве и српског народа. Овај достојни пастир и првопросветитељ српски, у путовању по Србији, приметио је још и то: да цариградски патријар, живећи у то време у Nikeји, због удаљености од српске државе и цркве, не може да има онакав надзор над духовенством у Србији, какав би требало да има и какав би за цркву корисан био. Удаљеност православног патријара од српске цркве давала је маха римским папама, те су ови све више и више ширили латинску науку у српским пределима и српски народ од православне цркве — наше — мајке цепали. Да би се пак овом злу стало на пут, св. Савва се решио да измоли код цариградског патријара право, те да српска црква има свога независног архијепскопа, који ће бити тврда ограда против наваљивања и силног уплива римских папа на српску цркву. Ова је мисао у њега била док је још као дете у двору оца живео и она га је из родитељских руку отргла и у манастир на Атон упутила; а није, као што неки говоре, да му је та мисао случајно у његову главу дошла. А и његов отац, може бити, при смрти заклео га је да ту мисао изврши, јер је и он на том делу радио целог свог живота, али не беше тако срећан, као његов син, да исто оствари.

Св. Савва, после свог путовања кроз Србију, неколико година заузимао је се код цариградског патријара и грчког императора о уређењу српске независне архијепскопије. Император и патријарх сагласе се да се у Србији ус танови па-

рочита једна митрополија са известним бројем јепископа, која ће такође у потпуној зависности бити од цариградске патријаршије. Но кад је св. Савва замолио, да та митрополија не буде само просто титуларна митрополија, већ митрополија — *de facto* — независна од цариг. патријаршије, као што је некада била архијепископија „прво - јустинијанска,“ — тада су император и патријар исту молбу с великим негодовањем и неблаговолењем примили: „Царь сѣа слышавъ“ — вели Домицијан у животопису св. Савве — „премѣни лице свое косокаго ради прошенїа, ниже бо патрїархъ отнюдз и всѣмъ благороднымъ згодно помыслиа, хотяхъ бо склценствомъ и властїю церковною покорику сѣбѣ сихъ (т. ј. Гербова) послѣшлику же и дароносику имѣти.“¹⁾ Но при свем том Савва не одступаше од своје молбе, већ напротив доказиваше преку нужду у томе, и, најзад, додаде да грози велика опасност православљу, ако се молби његовој не даде сатисфакција. У потврду својих речи наводи: свештеници — Грци неумеду да се опходе са својом папством — Србима — онако, као што пристоји позиву њиховом; а напротив папе користе се тим случајем и шаљу врло веште мисионаре, који својим ласкањем и лукавим понашањем обраћају на се пажњу других, те таквим начином могу сав српски народ превући на страну римског папе. Таквих пак призора дешавало се врло често. Па и у само то време, кад је св. Савва молио патријара и императора за уређење нове српске митрополије и док је доказивао опасност православља од латинизма, папство је свирепствовало и ширило се у Србији. — Грчки свештеници, удаљени од непосредног надзора свога патријара, чинили су све више и више у Србији разна безакоња и наносили велике штете православној цркви. Раскошни светски живот, невоспитаност и необразованост српско-грчког духовенства ишли су више на руку ширењу папства, него ли у заштиту православља; јер папски легати с малим трудом успеваху у борби с грчким

¹⁾ Доминиц. жит. св. Савве 127.

духовенством. Ови последњи несу били у стању одбијати разна нападања од стране легата на веру православну, нити су знали настављати паству своју православно-хришћанским догмама, нити су је умели подржавати у чистоти православне и истините вере. — Једном речју: време је било тако настало, да су се Срби почели бринути за опстанак христове цркве међу њима; јер једни су хтели да се врате у своју прастару незнабожачку веру, други су падали у јерес, а трећи предавали се папи. И већ је био и сам Стефан, велики жупан српски, послао јепскопа Методија с молбом у Рим к папи, да овај прими народ српски у наручија римске цркве. Кад је св. Савва чуо на Атону за тај жалосни приказ у Србији, он се одма упути у Никеју цариградском патријару, да му још једном представи жалостно стање српског народа и његове цркве, да му још једном повтори са живљим доказима оно, што му је говорио враћајући се из Србије на атонску гору и о чему је више пута из Атона писао, и да му још једном претстави преку потребу у уређењу нове независне архијепскопије у Србији. На овом састанку св. Сава казао је патријару да су Срби већ послали своје посланике папи, с молбом, да им овај како било црквено уређење установи, а с тим ће се православље у Србији угушити. При подследним тренутцима гасећег се православља у Србији мољаше св. Савва патријара да спасе у њој православље; а то ће учинити, ако даде то, што Срби од паче траже — т. ј. самостално и независно уређење српске цркве — српску архијепскопију. Св. Савва додаде папи још и то: да у уређењу независне архијепскопије у Србији лежи једино спасење православља међу Србима; у противном случају, изчезнуће, ван сваке сумње, сама хришћанска вера; јер Срби су вољнији оставити веру, него ли више покоравати се лукавим папистима и честољубивим Грцима, тим пре, што им и једни и други њихов национални матерњи језик кваре и руше, — који Срби ни за какво благо променити нећеју.

www.unil.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

После оваквих јасних и јаких разлога, које св. Савва наведе у ползу свог тражења, грчки император и патријар цариградски и по невољи реше: да се у Србији установи независна архијепископија, и у исто време предложи св. Савви да се прими архијепископског сана и независне управе над српском црквом. У први мај св. Савва није се хтео примити, већ предлаже ма ког монаха од његових сапутника, с којима је био дошао у Никеју. Теодосије цар грчки, саслушав речи св. Савве, рече: „Рад сам да видим тога твог брата, којег би ти изабрао за архијепископа српског, те да испитам како би ме и уколико повукло срце к њему. Јер то би морао бити особити човек, на ког би пала таква воцка.“ На такво захтевање цара Теодосија св. Савва представи све његове сапутнике. Цар пак, размотрив их све, одговори Савви: „Сва су браћа твоја добра, али не могу ни једном поверити такав високи сан, само је теби, Савво, једином благонаклона душа моја.“ — После оваквог одговора царског није ништа друго могао Савва радити, већ или примити се архијепископства или се одрећи од тражења. Услед оваког логичног силогизма св. Савва морао је изабрати онај, који је кориснији за опште благо српскога народа. И тако, по жељи цара и патријара, прими се високе црквенске дужности, после чега и буде одма посвећен за архијепископа у Никеји тим самим цар. патријаром Германом, у присутности цара Теодора у 1219 г. По посвећењу патријар је дао Савви нарочиту грамату¹⁾, у којој је изложено архијепископско право, т. ј. да може у својој архијепископији посвећавати, у договору са својим подручним јепископима, нове јепископе, без да за то мора патријару се

¹⁾ Грамота гласи овако: *Германъ вселенски патриархъ о имени Господи нашего Исуса Христа Савку освятихъ архіепископа всен Сръбскои земли, и вѣдахъ ему о боужь влать по всен области епископи, попови и дѣлкови освещати же и вездти книи условъескихъ съгрѣшеніи, и все чѣити и вѣстити въ нме отьца и сына и светога Духа, и ако и мене вси и того да послушате; нже о Христѣ православны Христіане. — Домниц. Жит. св. Савве 131 стр.*

обраћати и од њега дозволење тражити. — Сем тога, патријар је св. Савви, због његових врлина и добрих својстава, препоручио да надзирава и над оним епархијама, које су остале у подчињености цариградској патријаршији, а притом близу су биле српској архијепископији. Св. Савва, добив такову грамоту од патријара, крене се из Никеје у Србију и настани се у вазнесенском манастиру — прозваном Жича — који је подигао отац његов Немања близу варошице Карановца. А ради бољег надзора над делима цркве и да би што брже прекинуо сваку свезу и сношај народа српског са папистима, а боље их утврдио у православљу, св. Савва, чим је узео црквену крму у своје руке, сазове одма све жупане из свију српских предела, и у присутности њих свију венча Стефана краљевском круном, и у исто време закуне и све жупане, да се у будуће верно и тврдо држе православља, а затим, ради већег јемства, подели целу Србију на 12 следећих епископија: 1) У *Диоклеји*, код цркве Архангела Михаила (близу Дрепа); 2) У *Захолмији*, код манастира Богородичног (у Стони — садашњем Stagni у Далмацији); 3) У *Дабрској* (сада Дабар у Херцеговини) код цркве св. Николе; 4) У *Рашкој* — (сада Нови Пазар), код цркве св. Апостола Петра и Павла; 5) У *Будимљу* на морачи (више Спужа, сада село Будино), код цркве св. Ђорђа; 6) У *Роснима* (сада село Росита), код манастира Богоматере у Студеници; 7) У *Призрену* у манастиру Богоматере (између Шаре планине и реке беле Дрине на граници Албаније и Маћедоније); 8) У *Грачаници* (на пољу Косову) у манастиру Богомајке; 9) у *Топлици*, код цркве св. Николе; 10) у *Браничеву*, (с обе стране реке Млаве где она у Дунав утиче), код цркве св. Николе; 11) у *Београду*, код цркве Богомајке; 12) у *Моравици*, (у Рудничком округу у селу Моравцима) код цркве св. *Ахиле*.¹⁾

¹⁾ Гласник VIII, стр. 185 и 186. — Майковъ ист. Серб. народа. — Св. Южныхъ Славянъ ст. 18. — Епархије су се, по већој чести, називале по именима манастира, а не вароши, с тога, што су епископи по манастирима у то време живели.

На вишеспоменуте епископске катедре св. Савва изабрао је и посветио за епископе Србе из числа достојних њихових ученика, — „и хже достојны и подобны знаше“, а „самз же себи Рассію и ближайшіа страны имѣаше.“¹⁾ Истина је, да није св. Савва све гореименоване епархије на ново основао; било је неких, које су и пре тога постојале, као: Раска, Браничевска и Диоклејска, али су и ове заједно са новоуређенима добиле други правац и нове јепископе - Србе. — Од овог пак времена српска црква почела је се боље развијати и све више и више прослављати Господа и укоренавати истино православље у средини својих верних синова. Од тога времена духовна српска власт почела је постепено удаљавати од српске цркве и срп. народа охоло цариградско-грчко духовенство, а места њихова попуњаваше српским свештенством. И тако мало помало грчко духовенство било је из Србије сво истиснуто, да у време цара српског Душана ни једног свештеника грчке народности немогаше се у србији наћи.

Из свега досад о Немањи и св. Савви реченог види се, да је ту невидљива рука — рука свемогућег бдила и руководила делима српског народа и његове цркве. Стефан Немања, благодарећи невидимом помагачу, основао је и утврдио политички живот Срба; а син његов св. Савва уредио је српску цркву и независном је учинио. — Зна се и то, да хришћанство до св. Савве није могло дубоко корена захватити у средини Срба, нити беше просветним начелом живота срп. народа; јер Срби исповедаху хришћанство до св. Савве само по спољашњој форми, а од времена св. Савве хришћанство је постало темељом српског живота. Ову благодетну промену у животу српског народа морамо приписати у заслугу св. Савви.

Истина, заслуге, које је светитељ Савва цркви и народу учинио, сасма су велике и по народ српски много-важне, али

¹⁾ Гласник V, 38 стр. — Св. Южн. Славянъ 18 стр. — Без сваке сумње известно је, да је архијепископска катедрa у време св. Савве била у манастиру Жичи, доцније је Арсенијем I. премештена у Пећ. Види: Глас. V, стр. 41.

ми ипак нећемо се о њима у говору нашем распростирати. Само ћемо још додати ово: тело св. Савве, после смрти, па све до спаљивања, било је предметом клањања и високог уважења од стране српског народа. Пошто су Турци завладали српским народом, они су спазили и увидели, да мошти св. Савве пробуђују народни дух ка ослобођењу испод ига турскога, те због тога Турци спале мошти св. Првосветитеља српског у 1595 год. на врачару.¹⁾ Турци су пак мислили овим њиховим грубим и нечовечним делом угушити у грудима српским дух и слободу њихову, и таким начином учинити их вечитом својом рајом. Али охоли Турци заборавише, да дух св. Савве неподлежи ватри и према овоме да га нису у стању сажећи и уништити. Они заборавише, да ће он вечно у средини српског народа живети и српска се срца њиме храбрити и оживљавати а народ утврђивати у хришћанској вери и ватреној љубави ка своме драгом отачаству у правосл. цркви.

Дакле, благодарећи заслугама Немање и сина његова Савве, српска црква добила је самосталност на правама *Автокефалне* архиепископије. .... (НАСТАВИТЕ СЕ.)

Да ли је апостол Петар кадгод био и живео у Риму.

(СПОР ИЗМЕЂУ КАТОЛИЧКИХ СВЕШТЕНИКА И ПАСТОРА ЕВАНГЕЛИЧКЕ ВЕРОИСПОВЕДИ
9 и 10 ФЕБРУАРА 1872 Г. У РИМУ.)

(НАСТАВАК.)

Мој противник је говорио о свима отцима, који тврдише, да је Петар био у Риму. Он нам је прочитао необично дугачак списак имена, кога је корист сумњива, јер како је једном дати знак осилио се у умовима, као што се обично силе знаци, — како је он једном осилио се до неоспоривог факта, онда су га сви признали и повторили, с тога, што ми повторавамо један за другим, јер је таки обичај у свету. Дете повторава оно, што је слушало од оца, а ми повторавамо оно, што су говорили наши предходници, и кад не би просвећивали ум свој изучавањем наука, никад се не би ослободили од предрасуда, јер просвета није ништа друго, него непре-

¹⁾ Гласн. VIII стр. 195.

кидна борба с предрасудама; па с тога смо ми и дужни да се боримо против њих, гдегод их сусретнемо.

Мислите ли ви одиста, да старост или давнашњост заблуде даје јој право да се она призна за истину? Што је заблуда старија, то је већа потреба, да се она што пре изобличи, почем је она успела да учини више штете, него заблуда скорашња. Заблуда пак ова, о којој је реч, прастара је заблуда, која се подкрала у ум и срце најбољих људи средњевековне епохе. Сви они, на основу старих писаца, говорише, да је Петар био у Риму. То ја врло добро знам. Но тиме се живљење Петрово у Риму ни најмање не доказује, с тога, и опет велим, што давнашњост заблуде није кадра да је претвори у истину.

Или, можда ви мислите, да давнашност постоји ради неправде — ради лажи? Пред Богом нема давнашњости. Она може да постоји само пред човечанским, а никако пред божанским судом. Дакле ако је ова заблуда — давнашња заблуда, онда је она свакојако и сада заблуда, с том само разликом, што се за неколико векова није могла познати.

Ја бих морао да спорим овде о достојанству сведочанства св. отаца, па и ако жалим моје слушаоце, опет морам да кажем још неколико речи о Папију. Евсевије сматра Папија за распрострањеноца басана. Па зар ви хоћете да верујете баснама, што их је причао Папије? По речима мојега противника, Папије је мислио, да ће награда хришћанима бити у непрекидном карнавалу.¹⁾ Но мене, драга господо, јако узнемирује врховни служитељ христов и олтара, који својој пастви у вечну награду обећава непрекидан карнавал. Ви како хоћете, али ја немогу да имам никакве вере у овоме Папију, који обећава награде такога духовног својства, да оне напомињу обећања Мухамедова, који је своим последоваоцима обећавао такође нешто на подобје карнавала с хуријама. Напослетку и где су ти списи Папијеви? Њих нема. Ми налазимо само неколико одломака из његових списа у списима Евсевија. Но да ли је Папије бар казао, да је Петар био у Риму? И тога нема. Наш противник није могао показати ни једно место, у коме би Папије говорио, да је Петар био у Риму.

Наводе такође и Дионисија, по он је већ жалио се у своје време против поправљача његових списа. А осим тога, где је и он говорио, да је Петар био у Риму? Кад нам прочитају то место, ми ћемо онда моћи да споримо о њему; по оно је све досад сакривено

¹⁾ Маскарад-бал, необично чувствено весеље.

од нас. Дионисије вели, да су учињени многи уметци у његовим списима, и то се, заиста, могло лако и често догађати до проналаска печатње. Тада аутори нису могли распростирати своје списе у хиљадама екземплара, које би могли сами брижљиво размотрити и поправити. Кад је који аутор у то време писао књигу, онда су такову књигу преписивали преписчици, између којих један је уметао једно, а други — друго. Ето на таки начин је поправљено и предање. — Још су наводили и Иринеја. Но Иринеј је живео на крају другог и у почетку трећег века, — дакле, није био очевидац, па не може ни да тврди, да је видео оно, што само с туђих речи предаје. Кад се говори о религији, ја онда радо верујем онима, који, као и св. Јован, говоре: ми смо видели нашим сопственим очима, ми смо опипали нашим сопственим рукама оно, о чему причамо. Но кад ко, на основу неодређених предања, хоће да овлада мојом душом, ја онда одговарам, да је моја душа веома скупоцена, па је с тога не бих могао да предам у туђе руке. Ја верујем св. Јовану, с тога, што он говори о Ис. Христу као прави ауторитет, с тога, што говори: „ја сам видео, ја сам опипао.“ Ето зашто ја верујем апостолима и зашто опет не верујем Иринеју.

Ја бих лако могао да побijeм остале приметбе мојега противника што се тиче отца цркве, који писаше много о томе истом предмету после оних догађаја, што их они описују. Но ово би ме одвело веома далеко, па се бојим да тиме не растерам своје слушаоце.

Почем није био кадар да нам докаже живљење Петрово у Риму другчије, него знацима, који су се доцније претворили у факта, наш противник вели нам: докажете ви да он није био у Риму; — а ја на то одговарам: живео је некад један отац, по имену Климент римски, који у познатој својој посланици Коринћанима спомиње о арапском фениксу: „сви говоре да он суштаствује, но где је он, нико незна“... У историји такође, господо, налази се факт, који надичи на овај арапски феникс, и тај је факт, на име, живљење Петрово у Риму... Нађите ми ма једнога писца, који заслужује да му се верује, и који је говорио, да је Петар био и умр'о у Риму. Оваки доказ они не могу да покажу, јер га и нема, па с тога се решавају да траже од нас доказа о факту, који је већ довољно другим околностима доказан и који је тако јасан, као два пута два — четири. Почем дакле нема сведочанства, којима би се доказала истинитост каквога догађаја, онда, у суштини, таки догађај мора се сматрати за неистинит. А наш противник вели, да, не мотрећи на подозриви карактер ћутања првих векова о жив-

љењу Петрову у Риму, може се веровати и томе, што је прећутано. Заста, све је могуће, може се веровати свему, чему се год хоће. Но овде је ствар у томе, да се зна, може ли се разумно веровати. А баш томе никаки разуман човек не може веровати, и онај, који би другчије поступио, својевољно би се заплео у предрасуде и за-служно би да буде назван безумним.

Сад би требало да зађемо у непролазни лабиринт хронологије, но ја не немислим да тамо идем, тим пре, што се налазим пред таким противником, који је хронологију изучавао пуних 40 година и који, дакле, мора бити већи ауторитет од мене (немир). Међу тим, кад он санзводи да нам покаже своју хронологију, ми ћемо је сра-внити са фактима, што се причају у св. писму, па ако се његов хро-нологички трактат буде слагао са св. писмом, онда, но само онда, ми ћемо га сматрати за истинит, јер само тврђење о томе, да је он ученији од мене и мојих другова у хронологији, није довољно. Ми се не дамо тако лако убедити. Ми тражимо доказе, господо, и ни чему не верујемо без доказа (немир).

Истина, наш противник хоће да нас сачува од рационалиста, који су дошли дотле, да одричу оно, што је написано у Библији, — шта више, — да одричу живљење Павлово у Риму. Но ја нећу да се трудим, те да сравњујем цитате, што их је он по овом пред-мету навео, јер ме се они ни најмање не тичу.

Било је време, кад је римска црква имала у париској семи-нарији св. Суљпиција, који се одликавао својим способностима, и ученика, који је био добар римски католик и који се звао Ренан. А шта је сада са тим Ренаном? Кад бих ја хтео тражити да моји противници буду одговорни за мишљење Ренаново, они би имали потпуно право да ме назову лудим човеком. Тако исто, дакле, кад они мени говоре о протестантима — рационалистима, ја одговарам, да нећу да имам посла с њима, као што и они неће да имају по-сла с Волтером и Ренаном. Но боље ће бити да не потржемо више ово питање¹⁾.

Наш противник вели, да су бројеви измењиви, да их сваки одређује по своме мишљењу. Може бити да се и то догађа; но ипак

¹⁾ У француском журналу L'Espérance de Rome, што излази у Риму, у Бр. од 26. Марта, на питање: „да ли је св. Петар био у Риму“ Ренан је одгово-рио писмом из Париза и изказао своје мишљење овако: „Ја држим за ве-роватно, да је св. Петар био у Риму, али мислим, да је он тамо проба-вио врло кратко време и метут је на муке наскоро после свога доласка у Рим.“ (Ур.)

тако не чине озбиљни људи. Ми изучавамо бројеве са пажњом и старамо се да их одредимо по најистинитијем критерију. Такога истог правила држе се сви не-католици оних великих народности, што се одвојише од Рима, које, без сумње, нису изостале од њега у просвети. Ми својим разумом не идемо у страну, него га употребљујемо на изучавање и испитивање. Заиста, ми неможемо више шта од овога учинити, и кад смо учинили све оно, што је кадро да обелодани истину, онда је савест наша мирна.

(НАСТАВИТЕ СЕ.)

Г Л А С Н И К.

Марко Аћимовић, учитељ Грачачки, рукоположен је за дјакона 6. а за свештеника 17 Априла т. године, и постављен за пароха Грачачког, на место свога оца поч. јереја Михаила.

Василије, монах манастира Жиче, рукоположен је за дјакона 15 Априла, а за јеромонаха 4 Маја ове године, и придружен братству манастира Жиче.

Максим монах манастира Наупаре, рукоположен је за дјакона 20 Априла те године.

Н е к р о л о г.

Милан Благојевић, капелан протојереја Ужичког, преставио се 5 Априла т. године и сахрањен испрошеном милостињом 6 истог месеца. Леп одговор онима, који тврде да је свештенство у добром материјалном стању.

Дар цркви Велико-Иванчанској.

Павле Мијајловић и Зарија Милић приложили су једну одежду од 14 дук. ц. Павле Ивановић сликар 6 дук. ц. 30 гроша. Јован Гавриловић један петрахил 4 дук. ц. Петар Милановић паруквице 2 дук. ц. Марица суп. поч. Вуице. Дмитровић један појас 96 гр. Танасије Лазић дарак на путир 3 дук. ц. Сви из Велике Иванче. Свештенство и татори цркве ове јавно захваљују овим дародавцима на побожним прилозима њиховим.

5 Маја 1875 год.
у В. Иванчи.

Димитрије Михајловић,
парох в. иванчански.

Издаје и уређује проф. ВОГОСЛОВ. АРХИМ. **Нестор.**